

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри статистики і економічного прогнозування
Протокол № 1 від 2.09.2019 р.

Розробники:

Аксьонова І. В., к.е.н., доц. кафедри статистики і економічного прогнозування

Бровко О. І., к.е.н., доц. кафедри статистики і економічного прогнозування

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Різноманітні зміни, що тривають у житті населення країни, впливають на економіку суспільства, виробництво суспільного продукту та рівень споживання, оскільки населення є одночасно виробником й споживачем матеріальних та нематеріальних благ.

Навчальна дисципліна "Соціальна статистика" досліджує вплив чинників на соціальні процеси, які визначають склад та якісні характеристики населення, а також досліджує рівень, спосіб та якість життя населення країни або регіону.

Вивчення даної дисципліни необхідно майбутньому спеціалісту, щоб об'єктивно оцінювати й визначати статистичні характеристики умов, рівня, якості й способу життя населення й приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо розвитку соціальної сфери держави.

Об'єктом навчальної дисципліни є соціальні явища та процеси.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення закономірностей та тенденцій розвитку соціальних процесів у суспільстві.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування теоретичних знань, прикладних вмінь та навичок щодо використання статистичних методів дослідження способу та якості життя населення; набуття необхідної сукупності теоретичних та практичних знань для вирішення конкретних завдань з проведення статистичного аналізу соціальних процесів у суспільстві.

Курс	1	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	30
	лабораторні	30
Самостійна робота	60	
Форма підсумкового контролю	Залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Економічна теорія	Економіка праці і соціально-трудові відносини
Макроекономіка	Соціологія
Основи економіки та бізнесу	Соціальний захист різних груп населення
Медико-соціальні основи здоров'я	Людський розвиток
Теорія соціальної роботи та соціального забезпечення	Написання курсових робіт, консультаційних проектів

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність досліджувати населення як об'єкт соціальної статистики	Визначати взаємозв'язки, що відбуваються у суспільстві та характеризують соціальні явища Застосовувати статистичні методи і показники для аналізу структури та динаміки соціальних явищ і процесів

Здатність досліджувати якість життя населення	Оцінювати рівень диференціації доходів населення у суспільстві за допомогою пакету Excel Аналізувати стан та розвиток ринку житла та ЖКО
Здатність формувати та аналізувати показники навколишнього середовища	Розраховувати та аналізувати показники навколишнього середовища та якості природного середовища
Здатність досліджувати послуги системи охорони здоров'я та освіти	Визначати та аналізувати медичні та демографічні показники здоров'я населення Будувати соціально-економічні нормалі системи освіти
Здатність досліджувати рівень інформатизації суспільства та розвиток галузі культури	Розраховувати та аналізувати рівень інформатизації суспільства Аналізувати розвиток сфери культури, мистецтва та відпочинку
Здатність усвідомлювати механізм дії соціального захисту в країні та проводити його аналіз	Аналізувати стан та розвиток соціальної інфраструктури за допомогою пакету Excel

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Статистичне вивчення населення як об'єкта соціальної статистики

Тема 1. Предмет і завдання соціальної статистики

1.1. Поняття про соціальну статистику та її предмет

Предмет соціальної статистики. Система соціальних наук та її структура. Місце соціальної статистики в системі наук. Головні поняття й категорії соціальної статистики.

1.2. Об'єкти соціальної статистики

Характеристика типів об'єктів соціальної статистики. Відмінність об'єктів соціальної статистики від об'єктів інших галузей статистики.

1.3. Завдання соціальної статистики

Задачі соціальної статистики в сучасних умовах. Специфічні завдання соціальної статистики як вирішення практичних питань у процесі дослідження соціальних явищ.

Лабораторне заняття за темою 1. Визначення соціальної статистики як галузі статистичної науки. Визначення взаємозв'язків, що відбуваються в суспільстві та характеризують соціальні явища.

Тема 2. Суспільство як соціальна система

2.1. Джерела інформації про соціальне життя суспільства

Основні джерела інформації про об'єкти соціальної статистики. Принципи й етапи формування вибірок для проведення вибіркового обстеження населення. Сутність опитувань та моніторингу.

2.2. Система показників у соціальній статистиці

Сутність соціальних показників. Властивості соціальних показників. Статистичні методи вивчення соціальних явищ.

2.3. Основні класифікації і групування у соціальній статистиці

Класифікації та групування: сутність та різниця. методи класифікації. Види групувань у соціальній статистиці.

2.4. Сім'я та домогосподарство у структурі суспільства

Поняття сім'ї та домогосподарства, їх відмінності. Види домогосподарств. Показники навантаження домогосподарств.

2.5. Соціальна мобільність і зміни структури населення

Концепції соціальної стратифікації суспільства. Поняття "соціальна мобільність населення". Показники динаміки та структури соціальної мобільності населення.

Лабораторне заняття за темою 2. Методологія соціальної статистики. Застосування статистичних методів і показників для аналізу динаміки та структури суспільних явищ та процесів. Графічний метод для візуалізації тенденцій розвитку соціальних процесів.

Тема 3. Населення як об'єкт соціальної статистики

3.1. Соціальна статистика і населення

Населення як об'єкт соціальної та демографічної статистики. Формування масивів інформації про населення залежно від сфери дослідження: соціальної або демографічної. Категорії населення.

3.2. Статистичне вивчення чисельності і руху населення

Основні показники природного руху населення. Екстенсивний та інтенсивний аналіз. Абсолютні характеристики населення. Середнє населення. Основні показники механічного руху населення.

3.3. Соціально-демографічна структура населення

Метод статистичних групувань у вивченні населення. Склад населення за статтю. Віково-статева структура населення. Віково-статева піраміда. Типи віково-статевої структури та її еволюція. Старіння населення та його показники. Сімейний склад населення. Статистичне вивчення національного складу населення. Основні економічні групування населення. Коефіцієнти демографічного навантаження. Групування економічно активного населення за сферами діяльності, за галузями економіки та іншими ознаками.

Лабораторне заняття за темою 3. Розрахунок структури, складу та середньої чисельності населення. Оцінка природного та механічного руху населення. Побудова балансу населення.

Тема 4. Статистика рівня життя населення

4.1. Доходи населення та їх статистичне вивчення

Існуючі концепції поняття доходу. Поняття "валовий наявний", "валовий скорегований", "номінальний" та "реальний" дохід. Середні показники рівня доходів: середньодушовий дохід, середня номінальна заробітна плата, середня пенсія, середній розмір стипендії, середня допомога. Існуючі соціальні гарантії держави. Модальний та медіанний дохід, коефіцієнти концентрації доходів Лоренца та Джині.

4.2. Статистичне вивчення споживання матеріальних благ та послуг

Аналіз показників рівня та динаміки споживання. Оцінка залежності між рівнем споживання та доходами за допомогою коефіцієнта еластичності. Вивчення структурних відмінностей у споживанні за допомогою відповідних показників.

4.3. Система статистичних показників рівня життя

Поняття "рівень життя населення". Характеристика рівнів життя населення. Обстеження домогосподарств як інформаційна база дослідження рівня життя населення.

4.4. Індекс людського розвитку

Методика розрахунку індексу людського розвитку.

4.5. Статистика бідності

Підходи щодо вимірювання бідності. Статистичні показники бідності. Глибина та гострота бідності. Індекси злиденності населення.

Лабораторне заняття за темою 4. Визначення середнього, модального та медіанного доходів населення. Побудова кривої Лоренца. Оцінка диференціації доходів населення. Розрахунок коефіцієнтів еластичності. Опанування методики розрахунку індексів людського розвитку, злиденності населення. Застосування індексного методу в аналізі споживання населенням матеріальних благ та послуг. Оцінка бідності населення.

Тема 5. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування

5.1. Основні поняття, джерела інформації та показники ринку житла

Поняття житлового фонду, житла, кімнати, загальної площі житла, жилої площі житла. Класифікації житлового фонду. Показники характеристики житлових умов: показники житлового фонду, його руху, капітального ремонту та реконструкції, благоустрою, показники забезпеченості населення житлом.

5.2. Статистика житлових умов населення

Інтегральні показники забезпечення населення житлом. Показники комфортабельності житла. Дослідження диференціації житлових умов населення. Розвиток ринку житла.

5.3. Житлово-комунальне обслуговування населення

Показники побутового обслуговування населення: показники розвитку житлово-комунального господарства і діяльності житлово-комунальних підприємств та організацій щодо надання населенню відповідних послуг, показники забезпеченості населення житлово-комунальними послугами, їх доступності, споживання та витрат на них.

Лабораторне заняття за темою 5. Оцінка розвитку ринку житла. Розрахунок показників забезпеченості населення житлом та характеристика житлово-комунального обслуговування.

Тема 6. Статистика зовнішнього середовища

6.1. Задачі статистики навколишнього середовища. Якість навколишнього середовища як одна з умов життя людини

Поняття розселення населення, його показники. Сукупність елементів навколишнього середовища та їх стан. Задачі статистики навколишнього середовища в сучасних умовах.

6.2. Система показників статистики навколишнього середовища

Комплексна система показників статистики навколишнього середовища. Показники статистики водних ресурсів. Система статистичних показників стану, охорони та забруднення атмосфери. Показники землекористування.

6.3. Показники якості природного середовища

Комплексний показник якості навколишнього середовища: методика його розрахунку. Підходи щодо оцінки якості навколишнього середовища: їх переваги та недоліки.

Лабораторне заняття за темою 6. Оцінка стану навколишнього середовища. Аналіз показників охорони навколишнього середовища.

Змістовий модуль 2. Статистика умов життя населення

Тема 7. Статистика послуг системи охорони здоров'я

7.1. Статистичні показники здоров'я населення

Методологічні проблеми статистики здоров'я. Групи показників здоров'я населення: демографічні, медичні, показники суб'єктивної оцінки стану здоров'я населення. Показники доступності та рівня медичного обслуговування.

7.2. Статистика захворюваності

Поняття захворюваності. Система показників захворюваності. Факторний аналіз захворюваності населення.

7.3. Статистика системи охорони здоров'я

Система показників забезпеченості населення установами охорони здоров'я та медичними кадрами.

Лабораторне заняття за темою 7. Визначення медичних та демографічних показників здоров'я населення. Індексний факторний аналіз захворюваності.

Тема 8. Статистика освіти

8.1. Характеристика освітніх послуг

Характеристика діючої системи освіти. Характеристика освітніх послуг. Система статистичних показників для кожного рівня освіти.

8.2. Статистика рівня освіти населення

Аналіз рівня освіти населення за допомогою показників, що характеризують ступінь охоплення населення освітою. Застосування індексного методу для порівняння рівня освіти населення різних регіонів, країн. Показники статистики дошкільного навчання та шкільної освіти. Побудова соціально-економічної нормалі для характеристики розвитку системи освіти.

Лабораторне заняття за темою 8. Порівняння рівнів освіти двох регіонів. Побудова соціально-економічної нормалі системи освіти.

Тема 9. Статистика інформатизації

9.1. Статистика інформаційної діяльності

Мета інформаційної діяльності. Інформаційні ресурси в галузі статистики. Поняття інформатизації суспільства. Основні напрямки інформатизації суспільства в Україні.

9.2. Статистичні показники інформатизації суспільства

Фактори та статистичні показники інформатизації суспільства.

9.3. Інформатизація органів державної статистики

Адміністративна інформація та напрямки її використання.

Лабораторне заняття за темою 9. Розрахунок показників інформатизації суспільства.

Тема 10. Статистика культури, мистецтва і відпочинку

10.1. Соціально-економічне значення статистичного вивчення культури, мистецтва та відпочинку

Споживання населенням послуг культури, мистецтва та туризму. Показники музейного обслуговування. Статистика мистецтва.

10.2. Статистика вільного часу населення

Бюджет часу населення, його структура. Показники використання вільного часу населення.

Лабораторне заняття за темою 10. Розрахунок показників розвитку культурної сфери. Статистичний аналіз бюджету часу населення.

Тема 11. Статистика соціального захисту населення

11.1. Статистика соціального забезпечення та соціального захисту

Завдання соціального захисту в суспільстві. Види загального обов'язкового державного страхування. Показники стану та ефективності соціального захисту населення. Соціально-економічне значення статистичного вивчення соціального забезпечення.

11.2. Статистика соціальних послуг

Форми та види соціального захисту. Статистика пенсійного забезпечення. Статистика інвалідності. Соціальна підтримка сім'ї: статистичний аспект.

Лабораторне заняття за темою 11. Визначення показників розвитку соціальної інфраструктури. Оцінка пенсійного забезпечення.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі лекційних та лабораторних занять.
2. Оцінювання виконання самостійної роботи студентів (домашніх завдань) та тестових завдань.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення підсумкового контролю.

Студента слід **уважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Таблиця 4.1

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекції	Лабораторні заняття	Тестові завдання	Домашні завдання	Колоквіум	Усього	
ЗМ 1. Статистичне вивчення населення як об'єкта соціальної статистик	Тема 1. Предмет і завдання соціальної статистики	1 тиждень	1,5	-	2	-	-	3,5
	Тема 2. Суспільство як соціальна система	2 тиждень	1,5	-	2	-	-	3,5
	Тема 3. Населення як об'єкт соціальної статистики	3 - 4 тиждень	3	4	2	-	-	9
	Тема 4. Статистика рівня життя населення	5 - 6 тиждень	3	4	2	2	-	11

	Тема 5. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування	7 тиждень	1,5	4	2	2	-	9,5
	Тема 6. Статистика зовнішнього середовища	8 тиждень	1,5	-	2	2	-	5,5
ЗМ 2. Статистика умов життя населення	Тема 7. Статистика послуг системи охорони здоров'я	9 тиждень	1,5	4	2	2	9	18,5
	Тема 8. Статистика освіти	10 - 11 тиждень	3	4	2	2	-	11
	Тема 9. Статистика інформатизації	12 тиждень	1,5	4	-	2	-	7,5
	Тема 10. Статистика культури, мистецтва і відпочинку	13 тиждень	1,5	-	2	-	-	3,5
	Тема 11. Статистика соціального захисту населення	14 - 15 тиждень	2,5	4	2	-	9	17,5
Усього			22	28	20	12	18	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Закон України "Про всеукраїнський перепис населення" // Статистика України. — 2001. — №1. — С. 80 - 88.
2. Костецький Я.І. Соціальна статистика: навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – 303 с.
3. Панасенко І. В. Соціальна статистика: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Прикладна статистика». - Вінниця: ДонНУ, 2016. – 84 с.
4. Практикум по соціальной статистике/ под ред. И. И. Елисеевой. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 368 с.
5. Самотоєнкова О. В., Ольвінська Ю. О. Соціальна статистика: навчальний посібник. – Одеса : ОДЕУ, 2009. – 102 с.

6. Статистика: навч. посібник / під ред. Раєвнєвої О.В. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011. – 504 с.
7. Столяров Г.С., Огай М.Ю. Соціальна статистика: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 195 с.
8. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика: Підручник. — К.: КНЕУ, 2002. — 376 с.

Додаткова

9. Бычкова, С. Г. Социальная статистика : учебник для академического бакалавриата / С. Г. Бычкова. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 864 с.
10. Грішнова О.А. Людський розвиток. - К.: КНЕУ, 2006. – 308 с.
11. Грінєнко А.М. Соціальна політика. – К.: КНЕУ, 2003. – 310 с.
12. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. — К.: Знання, КОО, 2000. — 254 с.
13. Политика доходов и качество жизни населения/ Под ред. Н. А. Горелова. – СПб.: Питер, 2003. – 654 с.
14. Прикладная статистика: современные подходы и инструментарий анализа массовых явлений и процессов: монография/ Под ред. Раевневой Е.В., Кизима Н.А. – Х.: ФЛП Либуркина Л.М.; «ИНЖЭК», 2010. – 288 с.
15. Роцик І. А. Соціально-економічна статистика : навчальний посібник. – Рівне : НУВГП, 2010. – 338 с.
16. Соціальна безпека: теорія та українська практика/ За ред.. І. Ф. Гнибіденка, К.: КНЕУ, 2006. – 292 с.
17. Социальная статистика / Под ред. И. И. Елисейевой. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 480 с.
18. Титкова Л. С. Социальная статистика. – Владивосток : Издательство Дальневосточного университета, 2005. – 56 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

19. Сайт Державної служби статистики України.- Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
20. Сайт ГУС в Харківській області. – Режим доступу: <http://kh.ukrstat.gov.ua/>
21. Офіційний сайт Міністерства праці та соціальної політики України. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>